

Зоряна Куньч (*Zoriana Kunch*)

Львів, Національний університет «Львівська політехніка»

РОЗВИТОК ЛЕКСИЧНОЇ СПОЛУЧУВАНOSTИ ДЕТЕРМІНОВАНОЇ ЛЕКСИКИ НА ПРИКЛАДІ ТЕРМІНА *ІНФЕКЦІЯ*

Development of the Lexical Connectivity of Determined Vocabulary on the Example of the Term “Infection”

ABSTRACT: This research aims to analyze the development of lexical conjugation of deterministic lexemes in the journalistic style of the literary language, with the term *infection* employed as an example. The material for the research was the context of its use on the electronic news resource “Ukrainian Pravda” for the period 2020-2022. The research methodology combines corpus and linguistic methods. Based on analysis of the material selected, we state that the term vocabulary becomes an integral part of journalistic discourse, organically functioning in it and testifying to a high level of its intellectualization. Thanks to the extensive involvement of deterministic lexemes, the authors achieve the maximum presentation accuracy and reproduce the linguistic realities of a modern educated society. The changes in the lexical conjugation of the lexeme *infection*, which we discovered as a result of this study, confirm that the term vocabulary contributes to the realization of the author’s creative ideas; deterministic vocabulary in journalistic discourse not only serves to denote relevant scientific concepts but also contributes to the creation of a specific stylistic effect, strengthening the artistic expressiveness, saturating a text with expression.

KEYWORDS: term, deterministic lexeme, lexical connectivity, linguistic meaning, journalistic discourse.

Вступ

В сучасному високотехнологічному суспільстві спостерігаємо високий рівень інтелектуалізації мови, відтак лексико-семантична мовна система зазнає численних трансформацій, пов’язаних, зокрема, з високим рівнем лексичної інтерференції, із семантико-стилістичними модифікаціями лексем, із змінами лексичної сполучуваності слів тощо. Важливою ознакою нинішньої мовної організації є нівелиція характерних ознак функційних стилів літературної мови, що супроводжується широким залученням наукових термінів, які традиційно вважалися характерною рисою наукового стилю мови, до публіцистичного та художнього

стилю, надаючи їм певного «інтелектуального струменя»¹. Тому термін певною мірою втрачає свої типові характеристики, відбувається відносна трансформація його семантики, лексична сполучуваність термінної одиниці зазнає змін в умовах нових контекстів. На це звернула увагу відома українська мовознавиця Алла Коваль, влучно наголосивши на потребі розмежовувати різні поля: «термінологічне, де термін принципово нейтральний і має нульове стилістичне забарвлення, і нетермінологічне, де термін обов'язково втрачає свою нейтральність»².

Проблематика функціонування термінів у різних стилях мови стає предметом найновіших наукових розвідок в сучасній філології. Так, проаналізовано військові терміносполуки і військові метафори в офіційно-діловому документі та констатовано, що їхнє співіснування в одному контексті може демонструвати розширення дискурсивних практик³; досліджено лінгвістичну термінологію в контексті змін, що відбулися в лінгвістиці кінця XX – початку XXI століття під впливом постмодерної культури⁴, описано новітні тенденції, пов'язані з процесами онлайн-термінографування⁵; на основі аналізу «репресованих» термінів, виявлено й описано перспективи внормування української технічної термінології⁶. Науковці акцентують на впливі ситуації спілкування на семантико-стилістичні особливості термінів та запроваджують поняття «девіантного функціонування» в термінології⁷.

У центрі уваги термінознавців останнім часом постає проблематика детермінованої лексики⁸. Констатовано, що детермінування – це втрата терміном своїх

¹ Н.Ф. Клименко, Є.А. Карпіловська, Л.П. Кислюк, *Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі*, Київ 2008, с. 3.

² А. Коваль, *Науковий стиль сучасної української літературної мови: Структура наукового тексту*, Київ 1970, с. 276.

³ Yu. Demyanchuk, *The Term Combination and the Metaphor in the Official Business Document: Cognitive Aspect*, “Bulletin of Alfred Nobel University. Series: Philological sciences” 2023, nr 1 (25), p. 220-232.

⁴ A. Kiklewicz, *Active processes in the terminology of modern linguistics*, „Przegląd Wschodnioeuropejski” 2020, nr 11 (1), s. 335-359.

⁵ І.Б. Ментинська, *Сучасний стан та перспективи онлайн-лексикографії комп'ютерної галузі*, «Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Філологічні науки» 2022, № 2 (24), с. 201-213.

⁶ О.Г. Литвин, *«Репресовані» терміни в перекладних словниках українських термінологічних шкіл*, «Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Філологічні науки» 2021, № 1 (21), с. 279-286.

⁷ A. Condamines, *How can one explain “deviant” linguistic functioning in terminology*, “Terminology” 2021, nr 27 (2), p. 358-379.

⁸ Є.А. Карпіловська, *Термін у сучасній мовотворчості*, «Українська термінологія і сучасність» 2013, № IX, с. 185-192; Н.Ф. Клименко, *Взаємодія функціональних стилів літературної мови і вплив її на словотвірну систему*, [в:] Н.Ф. Клименко, *Вибрані праці*, Київ 2014, с. 20-21; Г.В. Наконечна, *Термінологізація і детермінологізація: ступінь опрацювання й вектори розвитку*, [в:] *Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм*, Львів 2018, с. 11-37; З.Й. Куньч, *Найважливіші аспекти вивчення термінної лексики зі студентами інженерно-технічних спеціальностей*, «Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Філологічні науки» 2022, № 1 (23), с. 191-204.

дефінітивних і системних характеристик та перехід до загальноновживаної лексики, за якого відбувається уподібнення терміна до загальноновживаного слова⁹. В україністиці детермінування досліджують переважно як засіб увиразнення авторського стилю на прикладі творів художньої літератури. Так, описано різні аспекти реалізації стилістичних задумів автора завдяки використанню окремих детермінованих лексем у творчості таких українських письменників, як Роман Іванчук¹⁰, Оксана Забужко¹¹, Пантелеймон Куліш¹², Ліна Костенко¹³, Василь Симоненко¹⁴, Богдан Лепкий¹⁵, Юрій Щербак¹⁶, Василь Стус¹⁷ та деякі інші.

Дослідження детермінованої лексики в публіцистичному дискурсі ще не набуло поширення в науковій літературі. Лише окремі наукові розвідки окреслюють деякі аспекти цієї широкої проблеми: стилістичну роль детермінацій проаналізовано на матеріалі публіцистичної статті Ліни Костенко *Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала*¹⁸; суспільно-політичну термінологію фразеологічного характеру як засіб політичної полеміки описано на матеріалі преси України 90-х років¹⁹; функційний аспект спортивної термінології досліджено

⁹ Z. Kunch, L. Kharchuk, *Studying Semantic Transformations of Deterministic Vocabulary in Artistic Discourse Using Corpus Technologies*, "CEUR Workshop Proceedings" 2023, nr 3608, p. 326-344.

¹⁰ Г. Городиловська, *Переосмислення семантики терміна та розширення сфер його функціонування в сучасній українській літературній мові (на матеріалі художніх творів Р. Іванчука)*, «Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Проблеми української термінології» 2014, № 791, с. 105-108; О. Дубинець, *Військова лексика в романі Р. Іванчука «Мальви»*, «Вісник Харківського національного університету ім. В. Каразіна. Серія: Філологія» 2015, № 73, с. 169-172.

¹¹ Z. Kunch, L. Kharchuk, M. Hnatyuk, *Research of medical terms-substantives in O. Zabuzhko's artistic works on the basis of the text corpus*, "CEUR Workshop Proceedings" 2023, nr 3396, p. 359-372.

¹² О.В. Банзерук, Ю.О. Шакура, *Військова лексика в історичній прозі П. Куліша*, «Література та культура Полісся» 2010, № 59, с. 15-20.

¹³ Н. Яценко, *Військова лексика в історичних романах Л. Костенко*. «Дивослово» 2000, № 3 (517), с. 30-32; І.Д. Фаріон, З.Й. Куньч, І.П. Василишин, О.Р. Микитюк, І.Б. Ментинська, *Термінологічна актуалізація української мовної дійсності*, Львів 2020.

¹⁴ Л. Задояна, *Стилістичні функції термінологічної лексики у поетичному тексті (на матеріалі поезій В. Симоненка)*, «Українська термінологія і сучасність» 2007, № VII, с. 251-252.

¹⁵ З.Й. Куньч, *Стилістична роль детермінологізмів у складі порівнянь (на матеріалі повісті Богдана Лепкого "Мотря")*, "Alfred Nobel University Journal of Philology" 2023, nr 1 (25), с. 191-204.

¹⁶ К. Панасюк, *Військова термінологія в романі Ю. Щербака «Зброя судного дня»*, «Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Проблеми української термінології» 2018, № 890, с. 66-69.

¹⁷ Т. Симоненко, *Стилістичні функції термінологічної лексики в поезії В. Стуса*, «Лінгвістичні дослідження» 2012, № 34, с. 237-241.

¹⁸ З.Й. Куньч, *Стилістична роль детермінованої лексики в публіцистичному стилі (на матеріалі статті Ліни Костенко "Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала")*, "Alfred Nobel University Journal of Philology" 2024, nr 1 (27), с. 206-219.

¹⁹ А. Григораш, *Індивідуально-авторське використання суспільно-політичної термінології фразеологічного характеру як засіб політичної полеміки (на матеріалі преси України 90-х років)*,

в масмедійних текстах²⁰, семантичні трансформації детермінованої лексики в сучасній українській публіцистиці розглянуто на прикладі лексеми *вірус*²¹. Проте досі не приділено уваги вивченню лексичної сполучуваності детермінованих лексем в українській публіцистиці, зокрема в сучасних електронних новинних ресурсах. Відтак актуально постає завдання проаналізувати, як публіцистичний дискурс впливає на динаміку лексичної сполучуваності терміних одиниць.

Мета, завдання, методика дослідження

Мета роботи – дослідити розвиток лексичної сполучуваності детермінованих лексем у публіцистичному стилі літературної мови на прикладі терміна **інфекція**. Матеріалом для дослідження стали контексти його вживання на українському електронному новинному ресурсі «Українська правда» за період 2020–2022 рр. Для досягнення означеної мети передбачено реалізувати такі **завдання**: 1) спостерегти типові й невластиві для наукового дискурсу поєднання лексеми **інфекція** з повнозначними частинами мови; 2) з'ясувати причини використання лексеми **інфекція** в нетиповому лексичному сполученні; 3) виявити семантичні трансформації аналізованої лексеми у зв'язку з модифікаціями її лексичної сполучуваності; 4) простежити можливості досягнення стилістичного ефекту завдяки нетиповій лексичній сполучуваності детермінації.

Методика дослідження поєднує корпусні і лінгвістичні методи. Експериментальним полем для аналізу розвитку лексичної сполучуваності детермінованих лексем у публіцистичному стилі літературної мови на прикладі терміна **інфекція** використано Загальний регіонально анотований корпус української мови GRAC²². Його застосовано з метою пошуку фактологічних даних для філологічного аналізу і статистичного опрацювання зібраних матеріалів. У Grak v. 17 ми створили підкорпус «Українська правда_2020–2024», встановивши обмеження за назвами засобів масової інформації та за періодом дослідження. З метою вилучення з підкорпусу цитат із лексемою *інфекція* в усіх її граматичних формах у concordance було закладено пошук за лемою й укладено добірку цитат із використанням цієї лексеми, що й стала основною базою даних нашого дослідження.

У результаті опрацювання підкорпусу «Українська правда_2020–2024» виокремлено 1187 цитат із лексемою **інфекція**. Аналіз створеного підкорпусу ви-

«Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: Проблеми української термінології» 2000, № 402, с. 337–341.

²⁰ Н.М. Поплавська, С.О. Каленюк, В.А. Смеречинська, *Спортивна термінологія в масмедійних текстах (функційний аспект)*, «Закарпатські студії» 2023, № 29 (2), с. 39–43.

²¹ S. Albota, Z. Kunch, L. Kharchuk, M. Hnatyuk, *Corpus Research of Semantic Transformations of Deterministic Lexicon Using the Example of the Lexeme Virus*, [in:] *Computer Linguistics Workshop at CoLLnS 2024: Proceedings of the 8th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems. Volume IV: Computational Linguistics Workshop*, p. 425–456.

²² GRAC – Генеральний регіонально анотований корпус української мови, [в:] <https://uacorpus.org/Kyiv/ua> (14.07.2024).

явив, що часові рамки виокремлених для дослідження цитат звузилися до 2020-2022 рр., до того ж найбільш частотно вживання лексеми **інфекція** проявилася у 2020 році – 635 цитат, у 2021 році виявлено 334 цитати і в 2022 році – 218. Припускаємо, що таке значне переважання за частотністю у 2020 році зумовлено екстралінгвальним чинником – поширенням коронавірусної інфекції, на що, безумовно, має реагувати новинний ресурс.

Основним методом лінгвістичного дослідження вжитку лексеми **інфекція** в публіцистичному дискурсі є контекстний аналіз, застосування якого дає змогу виявити приклади детермінування аналізованої лексеми, з'ясувати її сполучуваність у мікроконтекстах, простежити семантичні нюанси. Цей метод ми поєднуємо з дистрибутивним аналізом мовних явищ, за допомогою якого поділ мовних одиниць і розуміння їхніх властивостей можна розглядати на основі їхнього виокремлення в певних фразах, що уможливорює висвітлити функціонування аналізованого терміна та його сполучуваність. Крім того, у дослідженні застосовано статистичний метод, який надає можливість виявити кількісні параметри окремих лексичних поєднань; дедуктивний метод, завдяки якому виокремлено лексичний інвентар, а саме вживання лексеми **інфекція** в її контекстуальному вияві; індуктивний метод, який дає змогу узагальнити результати конкретних спостережень і показати загальну картину використання лексеми **інфекція** в публіцистичному дискурсі.

Результати дослідження

Лексему **інфекція** сучасна українська мова сприймає як медичний термін. Один із найсучасніших електронних словників української мови подає два значення цієї лексеми:

ІНФЕКЦІЯ, і, ж., мед. 1. Проникнення в організм хвороботворних мікробів; зараження. <...> // Хвороботворні мікроби. <...>

2. рідко. Взагалі інфекційна хвороба²³.

Нижче проаналізуємо розвиток лексичної сполучуваності цієї детермінації в конкретних умовах контексту публіцистичного стилю літературної мови на матеріалі публікацій електронного новинного ресурсу «Українська правда» у 2020-2022 рр.

Лексико-семантичний аналіз вибраного для дослідження матеріалу та його статистичне опрацювання дає підстави констатувати, що за ступенем втрати ознак терміна близько 99 % цитат використовують термін **інфекція** як детермінацію функційного рівня, тобто аналізована лексема зберігає своє термінне значення, але з огляду на контекстну реальність має здатність використовувати нетипові лексичні поєднання. Лише близько 1 % становлять вживання слова **інфекція** в семантично трансформованому значенні, тобто терміноодиниця в цих цитатах «втрачає свою дефінітивність частково»²⁴. Ця категорія детермінацій, безумовно, демонструє нетипову лексичну сполучуваність і вимагає, за влучною характеристикою

²³ Словник_ua, [в:] <https://slovnkyk.ua/> (20.07.2024).

²⁴ І.Д. Фаріон та ін., Термінологічна актуалізація..., с. 78.

В. Карпової, особливо «уважного ставлення до себе, бездоганного відчуття всіх додаткових “обертонів”, які виникають при їх уведенні до художнього тексту»²⁵.

Розвиток лексичної сполучуваності лексеми **інфекція** в основному поширюється, за нашими спостереженнями, на три повнозначні частини мови: іменник, прикметник і дієслово (дієприкметник). Займенники і числівники поєднуються з терміном **інфекція** рідко. Відтак проаналізуємо поєднання детермінованої лексеми з трьома частинами мови.

Сполучуваність із дієсловом

Як предикат, дієслово поєднується практично в усіх контекстах з аналізованою лексемою **інфекція**, яка виступає чи то об'єктом дії (**заразити інфекцією**), чи то суб'єктом (**інфекція потрапляє в організм**). Типовими сполученнями терміна **інфекція** з дієсловом у науковому дискурсі є лексеми **заражати / заразити (інфекцією)**, **вакцинувати / вакцинуватися (від інфекції)**, **запобігати / запобігти (інфекції)**, **хворіти / захворіти (на інфекцію)**, **лікувати / вилікувати (інфекцію)** тощо. Як впливає з матеріалів нашого дослідження, саме дієслова найбільш схильні до нетипових поєднань з терміном **інфекція**, що може бути зумовлено, на наш погляд, тим, що дієслово зазвичай не є медичним терміном і рідко стає компонентом термінологічної сполуки. Отож дієслово безперешкодно може сполучатися з детермінованою лексемою, частково трансформуючи своє значення та надаючи фразі нових семантико-стилістичних відтінків. Такого роду явища можна спостерегти також в інших сучасних мовах. Приміром, у польських новинних ресурсах натрапляємо на такі цитати: “**Ratunku! Dopadła mnie infekcja**”²⁶, “**Jak przenosi się infekcja?**”²⁷, “**Jak nie dać się infekcji?**”²⁸ тощо.

Матеріали нашого дослідження дають змогу констатувати, що дієслова, які завдяки детермінуванню лексеми **інфекція** набувають здатності сполучатися з нею, зазвичай покликані виконувати одну з таких функцій:

1) Урізноманітнювати мовлення, усувати повторення тих самих слів чи коренів. Це найяскравіше виявляє себе у використанні синонімів у широких контекстах, як у такому прикладі:

«Більшість людей з коронавірусом **не поширюють** його. Чому одиниці **заражають** багатьох? Ймовірно, що більшість хворих на COVID-19 не активно **розповсюджують** вірус. При цьому є невелика кількість інфікованих, які **можуть заразити** багатьох людей. Тобто надмірно **поширювати інфекцію**, пише The New York Times. При деяких захворюваннях, таких як грип і віспа, велика

²⁵ В. Карпова, *Термін і художнє слово*, Київ 1967, с. 49.

²⁶ *Ratunku, dopadła mnie infekcja!*, [w:] <https://salve.pl/aktualnosci/ratunku-dopadla-mnie-infekcja>, 129 (07.10.2024).

²⁷ *Jak się przenosi infekcja?*, [w:] <https://tuptuptup.org.pl/jak-sie-przenosi-infekcja/> (07.10.2024).

²⁸ *Jak nie dać się infekcji? Sposoby na zapobieganie przeziębieniu*, [w:] <https://apteczka24.pl/jak-nie-dac-sie-infekcji-sposoby-na-zapobieganie-przeziebieniu,b3.html> (07.10.2024).

частина заражених людей **передають збудник** ще кільком. Ці захворювання, як правило, **поширюються** повільно. Не всі хворі активно **розповсюджують** коронавірусну **інфекцію**» (2020)²⁹.

Спостерігаємо, що, найімовірніше, саме бажання автора уникнути частого повторення притаманної для наукового дискурсу лексеми **заражати / заразити** спонукало його використати близькі за значенням **поширювати, розповсюджувати інфекцію (вірус), передавати збудник, поширюватися**. Отож автор не допускає набридливого й стилістично неграмотного вживання тих самих коренів, урізноманітнює свій виклад інформації, а текст, відповідно, набуває стилістичної досконалості, виразності і зрозумілості.

Прикладів використання дієслів-синонімів, поєднаних з лексемою **інфекція**, можна навести чимало, як-от: для значення 'не допустити зараження інфекцією' матеріали нашого дослідження виявляють синонімічні словосполучки **блокувати інфекцію, бути захищеним від інфекції, вберегтися від інфекції, вберегти себе від інфекції, врятуватися від інфекції, запобігати інфекції, запобігти розвитку інфекцій, застерігатися від інфекції, захиститися від інфекції, захищають від інфекцій, зупинити інфекцію, забезпечити себе від інфекції, уникнути інфекції** та ін.; для відтворення семантики 'вилікуватися від інфекції' автори використовують синонімічні конструкції **усунути інфекцію, вилікувати інфекцію, побороти інфекцію, зупинити інфекцію, пережити інфекцію, перенести інфекцію, перехворіти на інфекцію** та ін.; значення 'мати слабкий імунітет' передають близькі за значенням словосполучки **бути беззахисним перед інфекцією, бути вразливим (вразливішим) до інфекції, бути сприйнятливим до інфекції, бути схильним до інфекції** та ін.; для реалізації значення 'мати сильний імунітет' використано словосполучки **бути захищеним від інфекції, захищати від інфекції, придушувати інфекцію, забезпечитися від інфекції** та ін.; семантику 'заразитися інфекцією' відтворюють словосполучки **не вберегтися від інфекції, занести інфекцію, набратися інфекції, захворіти на інфекцію** тощо.

Наведемо приклади того, як публіцистичний дискурс може за допомогою синонімічних конструкцій відображати зміст 'заразити / заразитися інфекцією':

«Аби зменшити ризики **підхопити ротавірусну інфекцію**, слід дотримуватися принаймні елементарних правил гігієни: мити руки після туалету, після зміни підгузка дитині тощо» (2022); «Він зазначив, що в окопах ризик **“підхопити” інфекцію** повітряно-крапельним шляхом доволі незначний» (2022); «Чому одиниці **заражають багатьох?**» (2020); «За даними ААО, такі важкі ускладнення як повна втрата зору внаслідок лазерної корекції можливі, але трапляються вкрай рідко, наприклад, якщо протягом операції **була занесена інфекція**» (2020); «Так вагітних застерігають від **інфекцій, яких вони можуть набратися** від тварин» (2020).

2) Завдяки детермінуванню лексеми **інфекція** дієслова можуть надавати вислову образності, експресивності, що загалом притаманно для публіцистичного

²⁹ Тут і далі цитування матеріалів дослідження наводимо з виокремленого підкорпусу GRAC, у дужках зазначаючи дату публікації.

стилю літературної мови. Зокрема, нетипові лексичні поєднання детермінованої лексеми **інфекція** з дієсловами сприяють досягненню персоніфікації: **інфекція втручається, інфекція може забрати життя, зупинити інфекцію, робити менш серйозною інфекцію, допомагати інфекції, пом'якшувати інфекцію** тощо. Розгляньмо на конкретних прикладах:

- «Більшість вакцин працюють, навчаючи організм запобігати розмноженню вірусу. Зазвичай вони не запобігають зараженню людини; вони просто **роблять інфекцію менш серйозною** і дозволяють організму швидше її позбутися» (2021) – у цьому контексті використано лексему **серйозний** у переносному значенні ‘який заслуговує на особливу увагу (своєю важливістю, складністю і т. ін.)’³⁰; якщо суб’єктом цієї властивості виступає неістота (**інфекція**), то завдяки стилістичному засобу персоніфікації вислів набуває іронічного звучання і виникає яскравий стилістичний ефект;
- «В Інституті вважають, що на початку жовтня коронавірусна **інфекція може забрати життя 200 000 американців**» (2020) – семантика дієслова **забирати** ‘брати що-небудь собі, із собою’³¹ передбачає суб’єктність істоти, сполучення цього дієслова з іменником-назвою неістоти **інфекція** завдяки персоніфікації сприяє насиченню фрази експресією;
- «Коронавірусна **інфекція втручається в різні органи і системи організму людини**» (2021) – завдяки поєднанню терміна **інфекція** з предикатом **втручатися**, тобто ‘входити, проникати куди-небудь, у що-небудь’³², виникає враження активної діяльності реальної істоти, відтак посилюється сема ‘насилницька дія, самочинство’ і виникає виразний стилістичний ефект;
- «Вакцини тренують імунну систему. Вакцинація формує імунітет до збудника: імунні клітини пам’яті, тобто антитіла, швидко та ефективно **поборють інфекцію у разі зустрічі з нею** або допоможуть перенести хворобу значно легше» (2020) тощо – у цій цитаті спостерігаємо алегоричне зображення кількох назв неістот: **вакцина тренує, вакцинація формує, антитіла зустрічаються з інфекцією, допомагають побороти її, перенести хворобу**; тропейчне використання названих дієслів «матеріалізує» абстрактну думку, увиразнюючи зміст повідомлення, та сприяє загальній емоційності фрази;
- «У літніх людей кількість **лейкоцитів, які виявляють і допомагають усунути інфекції**, зменшується, пише Vox» (2020) – як впливає із тлумачення в словниковій статті, загальноновживані дієслова **виявляють, допомагають** або стосуються назв істот (**виявляти** – ‘показувати, робити явним, помітним (почуття, стан, наміри і т. ін.)’³³), або поєднуються із назвами істот (**допомагати** – ‘подавати допомогу **кому-небудь**’³⁴), отожд

³⁰ *Словник_иа...*

³¹ Там само.

³² Там само.

³³ Там само.

³⁴ Там само.

спостерігаємо персоніфіковане вживання детермінованих іменників **лейкоцити** та **інфекція**, що створює яскравий художній ефект.

В інших цитатах виявляємо приклади, в яких лексема **інфекція** може ставати складником персоніфікації не безпосередньо, а завдяки поєднанню дієслова з іншими лексемами, як у таких прикладах:

- «не всі мікроорганізми є патогеном, і у нас є **імунітет**, який **намагається боротися з інфекцією**» (2020) – як впливає з контексту фрази і лексичного значення дієслів **намагатися боротися**, спостерігаємо персоніфікований образ боротьби **імунітету** й **інфекції**, який викликає у свідомості читача емоційне сприйняття;
- «**Почервоніння, червоні смуги та набряк можуть сигналізувати про інфекцію**» (2022) – дієслово **сигналізувати** («передавати сигнальні знаки»³⁵) асоціюється з діяльністю особи, а сполучення його з назвами неістот (**почервоніння, червоні смуги, набряк**) персоніфікує контекст зі словом **інфекція** і надає йому експресивного звучання;
- «З більш старшими дітьми можна подивитися відео про те, як роблять щеплення та як **вакцини рятують життя, захищаючи від небезпечних інфекцій**» (2022) – дієслівні словосполучення **рятувати життя, захищати від інфекцій** в поєднанні зі суб'єктом **вакцини** набувають персоніфікованої семантики і передають чималий заряд експресії.

Загалом сполучуваність терміна **інфекція** із загальноновживаними дієсловами задля увиразнення мовлення, насичення тексту експресією відображено в таблиці 1.

Таблиця 1. Сполучуваність терміна **інфекція** із загальноновживаними дієсловами

Іменник інфекція як суб'єкт поєднується з дієсловами	Іменник інфекція як об'єкт поєднується з перехідними дієсловами	Іменник інфекція як об'єкт поєднується з неперехідними дієсловами
<i>інфекція</i> асоціюється; блокується; втручається; може забрати життя; передається; потрапляє в організм; почалась; поширюється.	вилікувати інфекцію; виявити інфекцію; допомагати усунути інфекцію; занести інфекцію; зупинити інфекцію; набратися інфекції; передати інфекцію; пережити інфекцію; перенести інфекцію; підхопити інфекцію; побороти інфекцію; погіршити інфекцію; поширювати інфекцію; розповсюджувати інфекцію; робити менш серйозною інфекцію; спричинити інфекцію; спровокувати інфекцію; уникнути інфекції.	бути беззахисним перед інфекцією; бути вразливим (вразливішим) до інфекції; бути захищеним від інфекції; бути сприйнятливим до інфекції; бути схильним до інфекції; вберегтися від інфекції; врятуватися від інфекції; гинути від інфекції; застерігати від інфекції; захворіти на інфекцію; захиститися від інфекції; перехворіти на інфекцію; постраждати від інфекції; тестувати на інфекцію; сигналізувати про інфекцію; убезпечити себе від інфекції; запобігати інфекції.

³⁵ Там само.

Сполучуваність із прикметником

Прикметники (дієприкметники) в термінологічних системах мають важливе значення, виступаючи складниками терміносполук. Позаяк публіцистичні тексти виконують значною мірою просвітницьку функцію, яка також притаманна і науковому дискурсу, спостерігаємо численні приклади використання лексеми **інфекція** в складі термінів-словосполук типу 'прикметник / дієприкметник + іменник': **аденовірусна інфекція, анаеробна інфекція, бактеріальна інфекція, безсимптомна інфекція, вакцинокерована інфекція, венерична інфекція, ВІЛ-інфекція, вірусна інфекція, гемофільна інфекція, герпесвірусна інфекція, герпесна інфекція, герпетична інфекція, гостра діарейна інфекція, гостра кишкова інфекція, гостра респіраторна інфекція, гостра респіраторна вірусна інфекція, грибова інфекція, кишкова інфекція, коронавірусна інфекція, менінгококова інфекція, пневмококова інфекція, респіраторна інфекція, ротавірусна інфекція, стафілококова інфекція, стовбурова інфекція, супутня інфекція, хібі-інфекція, хронічна інфекція** тощо. Зважаючи на актуальність проблематики поширення різних типів інфекції в певні періоди, на що, безумовно, реагує новинний ресурс, частотність використання окремих термінів-словосполук є особливо високою. Найчастотнішим у нашій вибірці є термін **коронавірусна інфекція**, який трапляється в матеріалах нашого дослідження 253 рази. Значну частотність демонструють також терміни **вірусна інфекція** (70 випадків вживання), **кишкова інфекція** (48 випадків вживання), **бактеріальна інфекція** (35 випадків вживання), **респіраторна інфекція** (26 випадків вживання), **ротавірусна інфекція** (21 випадок вживання). Терміни **вакцинокерована інфекція, пневмококова інфекція і хронічна інфекція** трапляються по 11 разів. Цікаво спостерегти, що пропорційно високу частотність демонструють лексеми-означення **коронавірусна, вірусна, кишкова, бактеріальна** і загалом у корпусі, проте відзначимо, що низькочастотні в підкорпусі «Українська правда_2020-2024» лексеми-означення лексеми **інфекція – нова, супутня, найпоширеніша, часта, підтверджена, небезпечна, важка** – трапляються загалом у корпусі дуже частотно: **нова інфекція** – 5546 випадків вживання, **важка інфекція** – 1127 випадків вживання, **небезпечна інфекція** – 795 випадків вживання, **підтверджена інфекція** – 246 випадків вживання. Це дає підстави припускати, що на лексичну сполучуваність детермінованої лексики мають вплив такі позамовні чинники, як тематична спрямованість видання, особисті вподобання автора, його творча манера тощо. Це може стати темою подальших наукових розвідок. Частотність вживання окремих лексем, сполучених із терміном **інфекція**, відображено в таблиці 2.

Прикметники виявляються доволі численною групою, яка демонструє відмінні від наукового дискурсу приклади лексичної сполучуваності. Йдеться про використання в атрибутивній функції лексеми, яка за вимогами наукового стилю літературної мови не поєднується з означуванням словом-терміном **інфекція**, але завдяки можливості довільно сполучатися з експресивно маркованими лексемами в умовах публіцистичного стилю набуває такої здатності, при цьому передає

Таблиця 2. Найчастотніші лексеми, що передують лексемі **інфекція**

Лема	Загальна кількість випадків колокацій в підкорпусі	Загальна кількість випадків колокацій в корпусі
коронавірусний	253	948
вірусний	70	372
кишковий	48	106
бактеріальний	35	104
респіраторний	26	248
ротавірусний	21	23
вакцинокований	11	13
пневмококовий	11	16
хронічний	11	537
новий	8	5546
супутній	3	176
найпоширеніший	3	188
частий	3	196
підтверджений	3	246
небезпечний	3	795
важкий	3	1127

значний заряд експресії за задумом автора. Цей вид сполучуваності ілюструють узгоджені означення, які супроводжують у різних контекстах детерміновану лексему **інфекція**. Виокремлюємо два типи таких словосполук:

а) **інфекція** + узгоджене означення – якісний прикметник, який зазвичай містить семи ‘інтенсивність’, ‘поширеність’, ‘загрозливість’ тощо: **важка інфекція, можлива інфекція, найпоширеніша інфекція, небезпечна інфекція, особливо небезпечна інфекція, смертельно небезпечна інфекція, легка інфекція, нова інфекція, рідкісна інфекція, різні інфекції, проста інфекція, серйозна інфекція, тривала інфекція, тяжка інфекція, найбільш небезпечна інфекція, часті інфекції, підступна інфекція, звичайна інфекція, виснажлива інфекція;**

б) **інфекція** + узгоджене означення – інша частина мови (займенник, дієприкметник): **будь-яка інфекція, така інфекція, ніяка інфекція, інша інфекція, ця інфекція, деякі інфекції, найбільш заразна інфекція, керована інфекція, перенесена інфекція, занесена інфекція** тощо.

Використання якісних прикметників в атрибутивній функції зазвичай демонструє тропеїчність мовлення – означення в таких випадках виступають епітетами до слова **інфекція**, як-от:

- «З подібними маніпуляціями можуть бути занесені **серйозні вірусні інфекції**: ВІЛ, гепатити тощо» (2022) – епітет **серйозні** підсилює семи ‘складність’, ‘відчутність’;

- «З більш старшими дітьми можна подивитися відео про те, як роблять щеплення та як вакцини рятують життя, захищаючи від **небезпечних інфекцій**» (2022) – завдяки епітетові **небезпечний** акцентовано увагу на семі ‘загрозливість’;
- «Моделі показують, коли все більше дорослих набудуть частковий імунітет (деякий рівень захисту від хвороби) в результаті попередньої інфекції або вакцинації, **важкі інфекції** практично зникнуть протягом наступного десятиліття» (2021) – епітет **важкі**, поєднуючись із детермінацією **інфекції**, експресивно посилює семи ‘який призводить до поганих наслідків’, ‘який потребує значних зусиль для подолання’.

Використання означень-епітетів – це важлива ознака публіцистичного стилю літературної мови, яка сприяє досягненню впливу на читача через залучення емоцій.

Якісний прикметник у ролі епітета часто приєднується до термінологічного сполучення з лексемою **інфекція**, як у такому прикладі: «Такий розчин не лише допоможе позбавитись болю, але й буде **гарною профілактикою інфекцій**» (2020). Спостерігаємо, що терміносполука **профілактика інфекцій**, яка зазнала в цьому контексті функційного детермінування, означена лексемою-епітетом **гарна**. Використання цього епітета дає змогу авторові суттєво увиразнити думку, зважаючи на його багатозначність: ‘блискучий, ефектний <...>; який має позитивні якості або властивості, цілком відповідає вимогам, заслуговує схвалення <...>; значний за кількістю або розміром’³⁶. Отож сполучуваність терміна *інфекція* із загальновживаними лексемами в атрибутивній функції сприяє досягненню загальної емоційної насиченості виразу.

Сполучуваність з іменником

Типову лексичну сполучуваність демонструють іменники, які поєднуються з лексемою **інфекція** чи то як головне слово словосполучки (ускладнення (від) **інфекції**, штам **інфекції**, покази до **інфекції**, носій **інфекції**, ознаки **інфекції**, пацієнти з **інфекцією**, перебіг **інфекції**, лікування **інфекції**, наслідки **інфекції**, наявність **інфекції**, щеплення проти **інфекцій**, розвиток **інфекції**, профілактика **інфекції**, симптом **інфекції**, тип **інфекції**, розповсюдження **інфекції**), чи то як атрибути (**інфекція** верхніх дихальних шляхів, **інфекція** сечовивідних шляхів, **інфекція** нижніх дихальних шляхів, **інфекція** сечової системи, **інфекція** SARS-CoV-2, **інфекція** COVID-19 тощо). Відмінну від термінної лексичну сполучуваність виявляють зазвичай іменники, які виступають в ролі головного слова словосполучки, як-от: **активність інфекції**, **відповідь на інфекцію**, **ворота для інфекції**, **джерело інфекції**, **придушення інфекції**, **пом’якшення інфекції**, **резервуар інфекції**, **результат інфекції**, **ризик інфекції**, **пере-**

³⁶ Там само.

дача інфекції, сезон інфекції, спалах інфекції, сценарій поширення інфекції, фільтр для інфекції, хвиля інфекції тощо.

Звернімо увагу, що зміни лексичної сполучуваності лексеми *інфекція* зазвичай не супроводжуються в публіцистичних текстах новинного ресурсу «Українська правда» семантичними трансформаціями її, як це спостерігалось за лексемою *вірус*³⁷. Аналізована лексема загалом зберігає своє терміне значення, проте в поєднанні з іменниками, які належать до відмінних від медичного тематичних полів, набуває певних стилістичних чи експресивних навантажень, може навіть ставати складником тропа. Проілюструємо на прикладах:

- період поширення інфекції метафорично називають **сезоном інфекції**: «**“Сезон” кишкових інфекцій** у розпалі – 5 кроків захисту від ЦГЗ. В спеку розпочинається активний період поширення кишкових інфекцій» (2020). Лексему **сезон**, яка має значення ‘частина року, найбільше придатна для яких-небудь робіт, занять, відпочинку тощо’³⁸, вжито не просто як синонім до названої терміної словосполуки, але й щоб підсилити семи ‘тривалості’, ‘регулярної повторюваності’ і наситити фразу іронічним звучанням завдяки метафоризації;
- варіанти розвитку інфекції означають назвою **сценарії інфекції**: «Чотири **сценарії поширення інфекції** спираються на такі показники: активні інфіковані (відсоток населення); період (місяць, рік); обмежувальні заходи щодо подорожей (зокрема, за допомогою авіапелеріотів) з урахуванням активності поширення інфекції (+ / - 10 %)» (2020). Науковий термін **сценарій** є складником двох термінологічних систем – кіномистецтва і театрального мистецтва: ‘1. *кін*. Літературний твір, який служить основою для створення фільму, визначає його ідейно-художній зміст, образи, розгортання подій, жанр; кіносценарій <...>. 2. *театр*. Сюжетна схема, план п’єси, опери, балету і т. ін.’³⁹. Поширюючись завдяки детермінуванню на медичну сферу, ця лексема надає словосполучі **сценарії поширення інфекції** метафоричного звучання, акцентувавши увагу на семах ‘схема’, ‘план’, ‘типовий зміст’. Відтак виникає яскравий стилістичний ефект фрази.

В окремих випадках у сполученні з терміном **інфекція** виявлено не терміни інших термінологічних систем, а загальновживані іменники, які надають фразі метафоричного звучання, створюють яскраву семантичну модифікацію і сприяють емоційному насиченню її.

- «Ми очікуємо, що в майбутньому будуть **хвилі інфекцій**, потенційно в різні моменти часу по всьому світу, спричинені різними підваріантами штаму “Омікрон” або навіть різними варіантами, що викликають занепокоєння» (2022) – словосполучка **хвилі інфекцій**, безперечно, яскрава

³⁷ S. Albota, Z. Kunch, L. Kharchuk, M. Hnatyuk, *Corpus Research of Semantic Transformations...*

³⁸ *Словник_иа...*

³⁹ Там само.

метафора, яка завдяки семантиці слова *хвиля* ('водяний вал, що утворюється від коливання водної поверхні'⁴⁰) «матеріалізує» в уяві читача абстрактне поняття, увиразнює семи 'регулярної повторюваності', 'руйнівної сили', 'наявності періодів зростання і спадання', а відтак і викликає у свідомості читача виразну емоційну реакцію;

- «При топінгу великі зрізи скелетних гілок і стовбура стають *воротами для інфекції* (наприклад для грибів-трутовиків, гливи, опенька, фламуніни, міксоміцетів), яка за кілька років може знищити дерево» (2021) – лексему **ворота** ('проїзд або прохід в огорожі між будівлями тощо, а також ворітниць, що його закривають'⁴¹) автор, очевидно, використав для онаочнення абстрактної думки та щоби посилити дві найважливіші в цьому контексті семи 'значна величина' і 'здатність зачинитися', отож і увиразнив думку, і досяг емоційної реакції читача.
- «Антитіла – захисні білки, що виробляються у **відповідь на інфекцію** – можуть тривати всього два-три місяці, особливо у людей, у яких не проявлялися симптоми хвороби під час інфікування» (2020) – використана в словосполучі лексема **відповідь**, лексичне значення якої в цьому контексті 'дія, вчинок, що здійснюється на противагу іншій дії, заклику, висловленню тощо'⁴², покликана акцентувати семи 'обов'язковість', 'адекватність', 'неминучість' і створити таким чином яскравий метафоричний образ;
- «Країни постають перед вибором між інтенсивними і дорогими заходами по **придушенню інфекції** та ризиком перевантаження системи охорони здоров'я» (2020) – віддієслівний іменник **придушення** походить від слова **придушити / придушувати** в поширеному для публіцистичного дискурсу переносному значенні: '*перен.* Силою припиняти повстання, революційні дії і т. ін.'⁴³. Відтак автор досягає актуалізації відповідної емоційної аналогії, увиразнює думку та чинить значний емотивний вплив на читача.

Деякі цитати, виявлені в матеріалах нашого дослідження, демонструють вживання аналізованої лексеми в складі об'ємних художніх засобів, зокрема широкую метафору із залученням лексеми **інфекція** виявляємо, приміром, у таких уривках:

- «У сучасних умовах роль лікарів і фармацевтів у суспільстві стає головною, і ці фахівці зараз **знаходяться на передовій у боротьбі з інфекцією та приймають на себе перший удар**» (2020). Іменник **передова** у військовій термінології вживають на позначення поняття 'частина лінії оборони, найближча до ворога'⁴⁴. Залучення до словосполучки 'бути на передовій'

⁴⁰ Там само.

⁴¹ Там само.

⁴² Там само.

⁴³ Там само.

⁴⁴ Там само.

тематично відмінного медичного терміна **інфекція** свідчить про втрату системності терміна в публіцистичному дискурсі, а також демонструє авторський задум щодо стилістичної орнаментативності тексту – наголосити на труднощах, пов’язаних із подоланням інфекції, які співмірні з воєнними діями на передовій лінії, у безпосередній близькості з ворогом. Відтак лексема **інфекція** певною мірою трансформує своє термінове значення, зазнає персоніфікації, а в читача з’являється яскравий візуальний ефект, який сприяє емоційному сприйняттю фрази.

- «Бо для того, щоб як слід **прокинулась імунна відповідь на будь-яку інфекцію**, потрібно кілька днів» (2020). У цій фразі спостерігаємо метафоричну словосполучуку **відповідь на інфекцію**, але головну роль у створенні художнього ефекту відіграє загальновживане дієслово **прокинутися**, яке має значення ‘переставати спати, дрімати; пробуджуватися від сну; будитися, просипатися’⁴⁵, актуалізуючи таким чином семи ‘активності після відпочинку’, ‘нової сили’. Хоча аналізована лексема загалом зберігає тут своє термінове значення, залучення її до складу широкої метафори спричинює яскраву художню образність і емотивний вплив на читача.
- «**Заходи щодо пом’якшення наслідків поширення інфекції** залишаються в силі протягом чотирьох тижнів і згодом заміняться слабшими» (2020) – головну роль у створенні широкої метафори відіграє в цьому контексті віддієслівний іменник **пом’якшення**, який посилює семи ‘м’яккість, еластичність’, ‘піддатливість, доступність для стороннього впливу’, ‘приємність для сприйняття’ і додає яскравості художньої виразності та відчутного заряду експресії.

Зазначимо, що сполучуваність лексеми *інфекція* із загальновживаними іменниками, яка супроводжується певним стилістичним ефектом, можна спостерегти й на прикладі інших мов. Приміром, у польських ЗМІ трапляються фрази “**Dieta w walce z infekcją**”⁴⁶, “**Jak zmniejszyć ryzyko infekcji górnych dróg oddechowych?**”⁴⁷, “**łagodzenie infekcji**”⁴⁸ тощо. Аналіз лексичної сполучуваності детермінованих лексем на матеріалі інших мов або в зіставному аспекті може стати предметом подальших досліджень.

Узагальнену інформацію про сполучуваність терміна **інфекція** із загальновживаними іменниками для увиразнення мовлення, створення стилістичного ефекту на базі досліджуваного матеріалу відображено в таблиці 3.

⁴⁵ Там само.

⁴⁶ *Dieta przy przeziębieniu i grypie. Co jeść w trakcie infekcji?*, [w:] <https://diag.pl/pacjent/artykuly/dieta-w-trakcie-infekcji/> (07.10.2024).

⁴⁷ *Jak zmniejszyć ryzyko infekcji górnych dróg oddechowych?*, [w:] <https://memedic.pl/jak-zmniejszyc-ryzyko-infekcji-gornych-drog-oddechowych/> (07.10.2024).

⁴⁸ *Zdrowie intymne kobiet w okresie letnim: zapobieganie, leczenie i profilaktyka*, [w:] <https://www.szpitalnaklinach.pl/blog/zdrowie-intymne-kobiet-w-okresie-letnim-zapobieganie-leczenie-i-profilaktyka/> (07.10.2024).

Таблиця 3. Сполучуваність терміна **інфекція** із загальновживаними іменниками

Іменник інфекція виступає головним словом словосполучки	Іменник інфекція виступає залежним словом безприйменникової двочленної словосполучки	Іменник інфекція виступає залежним словом прийменникової двочленної словосполучки	Іменник інфекція виступає залежним словом багаточленної словосполучки
інфекція верхніх дихальних шляхів; інфекція дихальних шляхів; інфекція нижніх дихальних шляхів; інфекція сечовивідних шляхів; інфекція сечової системи; інфекція SARS-CoV-2; інфекція COVID-19.	виникнення інфекції; виявлення інфекції; вплив інфекції; враження інфекцією; джерело інфекції; запобігання інфекції; збудник інфекції; зникнення інфекції; кількість інфекції; лікування інфекції; наслідки інфекції; наявність інфекції; носії інфекції; ознаки інфекції; перебіг інфекції; передача інфекції; поширення інфекції; поява інфекції; приєднання інфекції; проникнення інфекції; протидія інфекції; профілактика інфекції; резервуар інфекції; результат інфекції; ризик інфекції; розвиток інфекції; розмноження інфекції; розповсюдження інфекції; сезон інфекції; симптом інфекції; спалах інфекції; ускладнення інфекції; хвиля інфекції; штам інфекції.	аналіз на інфекцію; боротьба з інфекцією; вакцинація від інфекції; вакцина від/проти інфекції; виживання після інфекції; відповідь на інфекцію; ворота для інфекції; дослідження на інфекції; загибель від інфекції; захист від інфекції; захворюваність на інфекцію; захворювання на інфекцію; заходи проти інфекції; імунітет проти інфекції; інформація про інфекцію; контроль за інфекцією; пацієнти з інфекцією; покази до інфекції; реакція на інфекцію; смерть від інфекції; спеціаліст з інфекції; ускладнення від інфекції; фільтр для інфекції; щеплення проти інфекції.	активність поширення інфекції; заходи по придушенню інфекції; імунна відповідь на інфекцію; пом'якшення наслідків інфекції; ризик для життя від інфекції; ризик передачі інфекції; ступінь поширення інфекції; сценарій поширення інфекції.

Висновки

На підставі аналізу 1187 цитат із лексемою **інфекція**, вибраних з анотованого підкорпусу «Українська правда_2020-2024», констатуємо, що в сучасному мовному просторі термінна лексика стає невід'ємним складником публіцистичного дискурсу, органічно функціуючи в ньому і засвідчуючи високий рівень його інтелектуалізації. Завдяки широкому залученню детермінованих лексем автори досягають максимальної точності викладу та відтворюють мовні реалії сучасного освіченого суспільства.

Проаналізувавши на прикладі українського новинного ресурсу «Українська правда» за 2020-2022 рр. розвиток лексичної сполучуваності лексеми **інфекція** з трьома повнозначними частинами мови (іменником, прикметником і дієсловом / дієприкметником), ми виявили, що найбільш схильні до нетипових поєднань з терміном **інфекція** дієслова. Сполучаючись завдяки детермінуванню з лексемою **інфекція**, вони виконують одну з таких функцій: 1) урізноманітнюють мовлення, усувають повторення тих самих слів чи коренів; 2) надають вислову образності, експресивності, зокрема, сприяють персоніфікації аналізованої лексеми: **інфекція втручається, зупинити інфекцію, робити менш серйозною інфекцію, допомагати інфекції, побороти інфекцію**.

Прикметники (дієприкметники) в публіцистичному дискурсі зазвичай поєднуються з лексемою **інфекція** в складі термінів-словосполук типу 'прикметник / дієприкметник + іменник'. Найчастотнішим у нашій вибірці є термін **коронавірусна інфекція**, значну частотність демонструють також терміни **вірусна інфекція, кишкова інфекція, бактеріальна інфекція, респіраторна інфекція, ротавірусна інфекція**.

Як свідчать матеріали нашого дослідження, прикметники є доволі численною групою, яка виявляє відмінні від наукового дискурсу приклади лексичної сполучуваності. Якісні прикметники в атрибутивній функції зазвичай демонструють тропеїчність свого використання – означення в таких контекстах виступають епітетами слова **інфекція**: **серйозна інфекція, тяжка інфекція, підступна інфекція**.

Іменники в нетипових поєднаннях з аналізованою лексемою зазвичай сприяють семантичним трансформаціям і створенню художньої образності через метафоризацію, що стає основою для формування певних стилістичних чи експресивних навантажень: **сценарії поширення інфекції, хвиля інфекції, ворота інфекції**.

Отож детермінована лексика в публіцистичному дискурсі не лише служить для позначення відповідних наукових понять, але й завдяки нетиповим лексичним поєднанням та долученню нових семантичних нашарувань і метафоричних трансформацій сприяє створенню певного стилістичного ефекту, посиленню художньої виразності, насиченню тексту експресією. Зміни лексичної сполучуваності лексеми **інфекція**, які ми виявили в результаті цього дослідження, підтверджують, що термінна лексика – важливий складник реалізації творчих ідей автора.

References

Dictionaries

GRAC – *Heneral'nyy rehional'no anotovannyi korpus ukrayins'koyi movy*, [v:] <https://uacorpus.org/Kyiv/ua>.

Slovnyk_ua, [v:] <https://slovnyk.ua/>.

Materials

- Dieta przy przeziębieniu i grypie. Co jeść w trakcie infekcji?*, [w:] <https://diag.pl/pacjent/artykuly/dieta-w-trakcie-infekcji/>
- Jak nie dać się infekcji? Sposoby na zapobieganie przeziębieniu*, [w:] <https://apteczka24.pl/jak-nie-dac-sie-infekcji-sposoby-na-zapobieganie-przeziebieniu,b3.html>.
- Jak się przenosi infekcja?*, [w:] <https://tuptuptup.org.pl/jak-sie-przenosi-infekcja/>.
- Jak zmniejszyć ryzyko infekcji górnych dróg oddechowych?*, [w:] <https://memedic.pl/jak-zmniejszyc-ryzyko-infekcji-gornych-drog-oddechowych/>
- Ratunku, dopadła mnie infekcja!*, [w:] <https://salve.pl/aktualnosci/ratunku-dopadla-mnie-infekcja,129>.
- Zdrowie intymne kobiet w okresie letnim: zapobieganie, leczenie i profilaktyka* [w:] <https://www.szpitalnaklinach.pl/blog/zdrowie-intymne-kobiet-w-okresie-letnim-zapobieganie-leczenie-i-profilaktyka/>.

Studies

- Albota S., Kunch Z., Kharchuk L., Hnatyuk M., *Corpus Research of Semantic Transformations of Deterministic Lexicon Using the Example of the Lexeme Virus*, [in:] *Computer Linguistics Workshop at CoLLnS 2024: Proceedings of the 8th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems*. Volume IV: *Computational Linguistics Workshop*, p. 425-456.
- Banzeruk O.V., Shakura Yu.O., *Viys'kova leksyka v istorychniy prozi P. Kulisha*, "Literatura ta kul'tura Polissya" 2010, № 59.
- Condamines A., *How can one explain "deviant" linguistic functioning in terminology*, "Terminology" 2021, vol. 27 (2).
- Demyanchuk Yu., *The Term Combination and the Metaphor in the Official Business Document: Cognitive Aspect*, "Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelya. Seriya: Filolohichni nauky" 2023, № 1 (25).
- Dubynets' O., *Viys'kova leksyka v romani R. Ivanychuka "Mal'vy"*, "Visnyk Charkivs'koho natsional'noho universytetu im. V. Karazina. Seriya: Filolohiya" 2015, nr 73.
- Farion I.D., Kun'ch Z.Y., Vasylyshyn I.P., Mykytyuk O.R., Mentyns'ka I.B., *Terminolohichna aktualizatsiya ukrayins'koyi movnoyi diysnosti*, L'viv 2020.
- Horodylovs'ka H., *Pereosmyslennya semantyky termina ta rozshyrennya sfer yoho funktsionuvannya v suchasniy ukrayins'kiy literaturniy movi (na materialy khudozhnikh tvoriv Romana Ivanychuka*, „Visnyk Natsional'noho universytetu 'L'vivs'ka politekhniky'. Seriya: Problemy ukrayins'koyi terminolohiyi" 2014, № 791.
- Hryhorash A., *Indyvidual'no-avtors'ke vykorystannya suspil'no-politychnoyi terminolohiyi frazeolohichnoho kharakteru yak zasib politychnoyi polemiky (na materialy presy Ukrainy 90-kh rokiv)*, „Visnyk Natsional'noho universytetu 'L'vivs'ka politekhniky'. Seriya: Problemy ukrayins'koyi terminolohiyi" 2000, № 402.
- Karpilovs'ka Ye.A., *Termin u suchasniy movotvorchosti*, "Ukrayins'ka terminolohiya i suchasnist'" 2013, nr 9.
- Karpova V., *Termin i khudozhnye slovo*, Kyiv 1967.
- Kiklewicz A., *Active processes in the terminology of modern linguistics*, "Przegląd Wschodnio-europejski" 2020, nr 11 (1).
- Klymenko N.F., *Vzayemodiya funktsional'nykh styliv literaturnoyi movy i vplyv yiyi na slovo-tvirnu systemu*, [v:] Klymenko N.F., *Vybrani pratsi*, Kyiv 2014.

- Klymenko N.F., Karpilovs'ka Ye.A., Kyslyuk L.P., *Dynamichni protsesy v suchasnomu ukrayins'komu leksykoni*, Kyiv 2008.
- Koval' A., *Naukovyy styl' suchasnoyi ukrayins'koyi literaturnoyi movy: Struktura naukovooho tekstu*, Kyiv 1970.
- Kun'ch Z.Y., *Nayvazhlyvishi aspekty vyvchennya terminnoyi leksyky zi studentamy inzhenerno-tekhnychnykh spetsial'nostey*, "Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya: Filolohichni nauky" 2022, nr 1 (23).
- Kun'ch Z.Y., *Stylistychna rol' determinolohizmiv u skladi porivnyan' (na materialy povisti Bohdana Lepkoho "Motria")*, "Alfred Nobel University Journal of Philology" 2023, nr 1 (25).
- Kun'ch Z.Y., *Stylistychna rol' determinovanoyi leksyky v publitsystychnomu styli (na materialy statyi Liny Kostenko "Humanitarna aura natsiyi, abo Defekt holovnoho dzerkala")*, "Alfred Nobel University Journal of Philology" 2024, nr 1 (27).
- Kun'ch Z., Kharchuk L., *Studying Semantic Transformations of Deterministic Vocabulary in Artistic Discourse Using Corpus Technologies*, "CEUR Workshop Proceedings" 2023, vol. 3608.
- Kun'ch Z., Kharchuk L., Hnatyuk M., *Research of medical terms-substantives in O. Zabuzhko's artistic works on the basis of the text corpus*, "CEUR Workshop Proceedings" 2023, vol. 3396.
- Lytvyun O.H., *"Represovani" terminy v perekladnykh slovnykakh ukrayins'kykh terminolohichnykh shkil*, "Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya: Filolohichni nauky" 2021, nr 1 (21).
- Mentyns'ka I.B., *Suchasnyy stan ta perspektyvy onlain-leksykohrafiy komp'yuternoy haluzi*, "Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya: Filolohichni nauky" 2022, nr 2 (24).
- Nakonechna H.V., *Terminolohizatsiya i determinolohizatsiya: stupin' opratsyuvannya i vektory rozvytku*, [v:] *Teoriya termina: konkretyzatsiya leksyko-semantychnykh paradyhm*, L'viv 2018.
- Panasyuk K., *Viys'kova terminolohiya v romani Yuriya Scherbaka "Zbroya sudnoho dnya"*, „Visnyk Natsional'noho universytetu 'L'vivs'ka politehnika'. Seriya: Problemy ukrayins'koyi terminolohiyi" 2018, nr 890.
- Poplavs'ka N.M., Kalenyuk S.O., Smerechyns'ka V.A., *Sportyvna terminolohiya v masmedyynykh tekstakh (funktsiynyy aspekt)*, "Zakarpats'ki studiyi" 2023, nr 29 (2).
- Symonenko T., *Stylistychni funktsiyi terminolohichnoyi leksyky v poeziyi V. Stusa*, „Linhvistychni doslidzhennya" 2012, № 34.
- Yatsenko N., *Viys'kova leksyka v istorychnykh romanakh L. Kostenko*, "Dyvoslovo" 2000, № 3 (517).
- Zadoyana L., *Stylistychni funktsiyi terminolohichnoyi leksyky u poetychnomu teksti (na materialy poeziy Vasylya Symonenka)*, "Ukrayins'ka terminolohiya i suchasnist'" 2007, vyp. 7.

ПРО АВТОРА

Zoriana Kunch [Зоряна Куньч] – dr filologii, profesor nadzwyczajny, kierownik wydziału języka ukraińskiego Uniwersytetu Narodowego „Politechnika Lwowska”, Lwów, Ukraina.

Publikacje: *Стилістична роль детермінологізмів у складі порівнянь (на матеріалі повісті Богдана Лепкого “Мотря”)*, «Вісник Університету імені Альфреда Нобеля Серія: Філологічні науки» 2023, nr 1 (25), с. 191-204; *Studying Semantic Transformations of Deterministic Vocabulary in Artistic Discourse Using Corpus Technologies*, [in:] CEUR Workshop Proceedings 2023, nr 3608, p. 326-344; *Античні афоризми як матриці культурно-інтелектуальної, психоментальної та історіософської інтенції студентського соціуму (девізи університетів світу)*, [w:] *Wroclawska Ukrainistyka. Lingua – Litterae – Sermo. Monografia*, Wrocław 2022, s. 167-180; *Стилістична роль детермінованої лексики в публіцистичному стилі (на матеріалі статті Ліни Костенко “Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала”)*, “Alfred Nobel University Journal of Philology”, nr 1 (27), с. 206-219; *Варіантність термінів: детермінологізація чи детермінування*, «Термінологічний вісник» 2023, nr 7, с. 53-62.

ORCID: 0000-0002-8924-7274

Email: zorjana.kunch@gmail.com